

Vznik a zánik

Každá změna (jak ji běžně chápeme) znamená, že něco, co tu bylo, tu už není (protože to zaniklo), nebo také že něco, co tu nebylo, tu nyní jest (takže to vzniklo); obvykle jde obojí spolu. Myšlenka „vzniku“ a „zániku“ však zůstává poněkud nevyjasněna, pokud nemůžeme přesněji určit, „co“ je to, co vzniká nebo zaniká (event. co vzniklo nebo zaniklo). Když si děti hrají s kuličkami, tak každý nový hod způsobí změnu „situace“: tak např. zatímco až dosud byly v důlku jen dvě kuličky (a jedna zůstala mimo), nyní jsou v důlku kuličky tři (příčemž počet kuliček mimo důlek se nezměnil). „Co“ tu vlastně vzniklo a „co“ zaniklo? Každému musí být zřejmé, že změna takovéto „situace“, totiž že do důlku ke dvěma kuličkám přibyla ještě třetí, je v širším kontextu naprosto bezvýznamná; jistého významu se jí dostává jen v rámci a v kontextu určité hry, která má své zvyklosti a svá pravidla. To dále znamená, že ona změna má určitý význam jen v pohledu nějakých aktivních subjektů, totiž právě dětí, které se účastní nějaké hry, jež má jakousi svou samostatnost, vydělenost z okolních proměn, jež ke hře vůbec nepatří. A to nutně platí také o „vzniku“ situace tří kuliček v důlku, jakož i o „zániku“ situace dvou kuliček v důlku: nejde o skutečný vznik a zánik, nýbrž o jakousi okrajovou, efemérní změnu, které je připisován význam, jehož součástí jsou také významy „vznik“ nebo „zánik“.

(Písek, 061013-2.)